

Några synpunkter på bevilningsavgiften

Av länsassessorn Ivan Ström

Bestämmelserna om bevilningsavgift (Ba) finns i lagen (1908:128) om bevilningsavgift (BevL) samt i tillståndskungörelsen (1913:380; TstK). Det anses allmänt bland arrangörer, länsstyrelser och andra som berörs av avgiften att bestämmelserna är mycket speciella, svåröverblickbara och många gånger svårtillämpade. Direktören Olle Johannesson i Folkparkernas centralorganisation har bett mig (sekreterare i den utredning som skall modernisera bestämmelserna) att i en artikel lämna några synpunkter på tolkningen av vissa bestämmelser i BevL och TstK. Trots att Ba:n rimligen inte skall finnas kvar i nuvarande form så länge till kan det kanske vara värdefullt med en belysning av hur man — enligt min uppfattning — mot bakgrund av lagstiftning, förarbeten och rättsfall m m bör se på avgiften.

Allmänt

Avgiftsskyldigheten enligt BevL regleras i tre olika moment i 4 §. Enligt 1 mom. skall i utlandet bosatt fysisk person eller där hemmahörande juridisk person som anordnar offentlig föreställning här i landet (utländsk anordnare) erlägga Ba med 15 % av bruttoinkomsten av biljettintäkterna. Enligt 2 mom. skall i utlandet bosatt fysisk person erlägga Ba med 30 % av den inkomst som tillflyter honom på grund av hans medverkan vid offentlig föreställning här i landet. Numera skall enligt samma moment Ba erläggas även för inkomst på grund av artistisk verksamhet för svensk ljudradio och television. Slutligen föreligger numera också avgiftsskyldighet enligt 3 mom. för i utlandet bosatt fysisk person och där hemmahörande juridisk person som är berättigad till ersättning för annans medverkan eller artistiska verksamhet av det slag som avses i 2 mom.

En orsak till svårigheten att tillämpa bestämmelserna om Ba är att bestämmelserna är uppdelade på två författningar (BevL och TstK). Bakgrunden till deras uppdelning är att man av kontrollskäl har knutit avgiftsskyldigheten enligt BevL till ett tillståndsförfarande i TstK. Ba tas alltid ut som en tillståndsavgift av den som skall anordna en offentlig föreställning vid vilken avgiftsskyldighet föreligger.

Enligt 4 § 2 mom. andra stycket BevL är det anordnaren som svarar för erläggandet av avgiften. Det är även anordnaren som skall ansöka om tillstånd och i förskott betala avgiften (eller ställa säkerhet). Den medverkande artisten kan inte krävas på avgift eller säkerhet. Som synes är avgiftsskyldigheten för den medverkande artisten enligt 4 § 2 mom. närmast formell.

Bosättning

Med i utlandet bosatt fysisk person avses den som har sitt egentliga bo och hemvist i utlandet. Det bör framhållas att BevL till skillnad från KL och SI inte innehåller några regler om stadigvarande vistelse. Bestämmelserna om Ba skall således tillämpas även på i utlandet bosatt person som stadigvarande vistas här i landet. För annan inkomst än ersättning för medverkan vid offentlig föreställning kan således skattskyldighet samtidigt föreligga enligt KL och SI. I BevL görs i bosättningshänseende inte heller skillnad mellan svensk och utländsk medborgare (se nedan ang 6 a § TstK).

Offentlig föreställning

Med offentlig föreställning enligt BevL och TstK avses offentlig tillställning enligt allmänna ordningsstadgan (1956:617; AOst) eller allmän sammankomst enligt lagen (1956:618) om allmänna sammankomster (LAS). Bestämmelserna i AOst och LAS är grundläggande för avgiftsskyldigheten enligt BevL och TstK när det gäller att bedöma t ex vad som avses med offentlig föreställning, vem som är anordnare etc. Tillståndssystemet enligt BevL och TstK förutsätter överensstämmelse med bestämmelserna i AOst (och LAS). Det kan också framhållas att tidigare var både länsstyrelser och polismyndigheter tillståndsmyndigheter för avgiften.

Medverkande (utländsk artist)

Avgiftsskyldigheten enligt 4 § 2 mom. BevL omfattar i princip alla som i egentlig mening medverkar vid en offentlig föreställning, t ex artister och idrottsmän men inte regissörer e d.

Utländsk artist är avgiftsskyldig för vad som tillflyter honom på grund av hans medverkan. Kontraktssituationen är avgörande för frågan om beräkning av avgiftsunderlaget. Artist som har direktkontrakt med anordnare av offentlig föreställning (dvs artist som är anställd eller engagerad direkt av anordnare) blir avgiftsskyldig för all ersättning från anordnare, även för ersättning som anordnare utbetalar till person vilken är anställd (engagerad) av artisen. Anordnaren kan således inte minska avgiftsunderlaget genom att minska artistens omkostnader för en anställd (t ex påklädare) genom direktutbetalning till denne. Det innebär däremot inte något undanhållande av avgiftsunderlag att anordnaren låter en av artisen icke anställd person (en i förhållande till artisen fristående person) handha uppgifter som i och för sig kunde ha skötts av en av artisen anställd person. Om anordnaren har kontrakt med artistföretag som i sin tur anställt eller engagerat en artist skall avgiften beräknas på vad artisen får från artistföretaget. (Företaget skall lämna uppgift härom på heder och samvete till anordnaren.)

Artists ersättning består ibland av andel av intäkten vid en offentlig föreställning. Även ev naturaförmåner skall ingå i avgiftsunderlaget (kost och bostad skall tas upp till minst fem kronor för dag). Med naturaförmån avses

vanligen förmån som skall utgå i stället för (utebliven) kontant ersättning, t ex fri resa från utlandet och hit.

Vad en artist åtnjuter som "objekt" i en anställning kan däremot inte anses som en avgiftspliktig förmån. Någon sådan förmån föreligger t ex inte när artist får transport av anordnaren mellan olika turnéorter eller får använda arbetsgivarens ljudanläggning eller dylikt.

Oberoende av om ersättning till artist utgår eller ej skall Ba erläggas med minst 10 kronor för dag.

Avgift skall (i förskott) erläggas av anordnaren med 30 % av den inkomst som tillflyter artisten. Numera tillämpas i praxis ett avgiftsuttag på 42,86 % (beräknat på till artisen utgivet belopp) då avgiften anses böra beräknas enligt principen om "fri skatt". Enligt min uppfattning kan det ifrågasättas om författningsenligt stöd finns för att kräva högre avgift än i BeVL angivna 30 %. Det är förvånande att det inte finns något prejudicerande utslag i frågan. En tillämpning av "fri skatt"-principen synes inte heller förenlig med Ba-bestämmelsernas utformning.

Mellanhand

Som förut nämnts föreligger avgiftsskyldighet för i utlandet bosatt fysisk person och där hemmahörande juridisk person (utländsk mellanhand) som är berättigad till ersättning för annans medverkan eller artistiska verksamhet av det slag som avses i 2 mom. Bestämmelserna om avgiftsskyldighet för sådan mellanhand kan närmast ses som en skatteflyktsbestämmelse för det fall här bosatt artist medverkar eller utövar artistisk verksamhet och ersättningen utbetalas till utlandet.

Undantag

Enligt förarbetena till Ba-bestämmelserna omfattas inte föredragshållare och religionsövare av bestämmelserna om Ba.

Enligt särskild bestämmelse i BeVL är idrottsman undantagen från avgiftsskyldighet för ersättning vid deltagande i idrottstävling om anordnaren av tävlingen (klubben) är ansluten till Sveriges riksidrottsförbund. Bestämmelsen gäller oavsett om idrottsmannen är amatör eller professionell. Bestämmelsen gäller i första hand i utlandet bosatt idrottsman som tillhör utländsk klubb då idrottsmannen vistas här tillfälligt för tävlingsdeltagande. Undantagsbestämmelsen är dock tillämplig även på idrottsman med sitt egentliga bo och hemvist i utlandet som är anställd här i landet (t ex av en klubb) till den del ersättningen avser offentlig idrottstävling. För annan ersättning föreligger skattskyldighet enligt KL och SI p g a bestämmelserna om skattskyldighet vid stadigvarande vistelse här.

Det är således anordnarens status som bestämmer undantaget från avgiftsskyldighet för den utländske idrottsmannen. Detta understryker BA:ns karaktär av anordnaravgift.

Regeringen kan till följd av särskilda omständigheter för visst fall medge

befrielse från erläggande av Ba. Anordnaren är i princip skyldig att söka tillstånd och erlägga avgift före föreställningen så länge ett befrielsebeslut inte föreligger. Medges befrielse bortfaller i vart fall skyldigheten att erlägga avgift.

Skulle avgiften ha erlagts innan befrielse medgivits skall avgiften återbetalas. Eftersom artisten inte har något ansvar gentemot länsstyrelsen för betalningen av avgiften (ansvaret vilar på anordnaren) kan omvänt länsstyrelsen inte ha något ansvar mot artisten vid återbetalning av avgiften utan avgiften skall återbetalas till den som sökt tillståndet och erlagt betalningen, dvs till anordnaren. Både avgiften och ev återbetalning av den är en fråga mellan anordnaren och artisten som regleras vid kontraktsskrivningen. En "försiktig" länsstyrelse kan naturligtvis trots detta be att få se kontraktet. Normalt skrivs dock kontrakten så att anordnaren svarar för alla ev skatter och avgifter i samband med ett framträdande.

Vid befrielse enligt bestämmelserna i BevL (dvs vid befrielse för idrottsman och vid regeringsbefrielse) är artisten även befriad från skattskyldighet enligt KL och SI enligt särskilda bestämmelser i dessa lagar.

Radio och TV

Avgiftsskyldigheten för artistisk verksamhet för svensk ljudradio och television är i princip en främmande fågel bland Ba-bestämmelserna med hänsyn till uppbyggnaden av Ba-systemet. Avsikten har varit att jämföra vissa framträdanden i radio och TV med offentligt framträdande inför publik.

Tillstånd

Uppbördens av Ba sker i samband med ett tillståndsförfarande. Någon annan än den som sökt tillstånd kan inte ges tillstånd och göras avgiftsskyldig (ang efteravgift se nedan). Om länsstyrelsen anser att den egentlige anordnaren är annan person än den som sökt tillstånd kan tillstånd vägras. Om tillstånd vägras är regeringen besvärmyndighet (beträffande själva avgiften är kammarrätt besvärmyndighet). I BevL:s förarbeten har förutsatts att i utlandet bosatt person (artist) överlåter anordnandet på svensk anordnare och därigenom undgår avgiftsskyldighet enligt 4 § 1 mom. BevL. I sådant fall kommer Ba att i stället utgå enligt 4 § 2 mom. BevL.

Efteravgift m m

Om en anordnare underlåter att söka tillstånd och betala avgift före en föreställning har länsstyrelsen ingen laglig möjlighet att kräva avgiften av denne (det är naturligtvis praktiskt om anordnaren frivilligt betalar till länsstyrelsen). I sådant fall eller om ytterligare avgift skall utgå på g a att anordnaren lämnat oriktiga uppgifter eller om lokalägaransvar har aktualiserats skall ärendet överlämnas till vdb åklagare. Det blir sedan tingsrätten som utdömer böter och avgift. Målet kan avse även endast Ba. För avgiften torde allmänna preskriptionsregler gälla (10 år).

Skattebrottslagen gäller beträffande sådan deklARATION som anges i 4 § 6 mom. BevL. Specialbestämmelsen om bötesstraff i 6 § TstK har genom nya 6 a § upphävts (bl a såvitt avser svensk medborgare som anordnar allmän sammankomst. Undantagsbestämmelsen i sekretesslagen (17§) avseende uppgifter för beräkning av skatt gäller ej Ba-ansökan.

KL och SI

Det finns inte några bestämmelser i BevL om undanröjande av avgift då artist taxerats för inkomst vid offentlig föreställning (eller motsvarande) p g a att skattskyldighet bedömts föreligga enligt bestämmelserna i KL och SI. Så som BevL ursprungligen var tänkt att tillämpas torde något behov av sådana bestämmelser inte ansetts föreligga. Såvitt går att bedöma av förarbeten och tidigare tillämpning synes ha förutsatts att inkomst för vilken Ba erlagts inte skulle bli föremål för beskattning enligt KL och SI.

Avtal

Våra dubbelbeskattningsavtal innebär normalt inte några problem vid tillämpningen av BevL och TstK. Det bör dock observeras att möjligheten enligt Ba-bestämmelserna att ta ut avgift av utländsk anordnare som inte är artist vanligen inte motsvaras av beskattningsrätt i avtal. (Avgiftsskyldighet föreligger således normalt inte för utländsk cirkus men för utländsk cirkusartist.) För utländsk anordnare som medverkar som artist är beskattningsrätten (enligt 4 § 1 mom. BevL) begränsad till vad som av bruttoinkomsten belöper på honom. Beträffande medverkande artist (avgift beräknas enligt 4 § 2 mom. BevL) föranleder ett avtal normalt inte någon inskränkning i avgiftsskyldigheten. Såvitt gäller verksamhet för radio och TV måste dock royaltystämmelserna beaktas. Även s k statslöneartikel kan ibland bli tillämplig.